

Factsheet 7b: Bodemgebruik aanpassen, uitwisselen van doelen/gebruiksfuncties binnen een gebied

Korte beschrijving techniek

Deze maatregel richt zich op het uitwisselen van functies en (ecologische) doelen in een gebied. Het is een maatregel die vooral past binnen gebiedsontwikkelingen. Wanneer een verontreiniging op een bepaalde locatie voor onaanvaardbare risico's voor het ecosysteem zorgt, kan overwogen worden om de functie die op deze locatie bestaat (bijvoorbeeld natuur) te verplaatsen naar een niet-verontreinigd gebied met een andere functie (bijvoorbeeld landbouw of groen met natuurwaarden). De verontreinigde locatie kan dan gebruikt worden voor een minder gevoelig bodemgebruik (in dit voorbeeld bijvoorbeeld landbouw, groen met natuurwaarden of ander groen). Eenzelfde benadering geldt voor de ecologische doelen die gesteld worden. Het uitwisselen van doelen binnen een gebied op die manier dat beide doelen bereikt worden en het nagestreefde oppervlak van een bepaald natuurdoel of vegetatietype kan door uitruil van locaties. Door bij gebiedsplanung en –ontwikkeling bodemverontreiniging te betrekken kan op deze manier een win-winsituatie bereikt worden: gereduceerde ecologische risico's en optimale benutting van het gebied waarbinnen beoogde gebruiksfuncties en natuurdoelen haalbaar zijn.

Toepasbaarheid in verschillende situaties

- Beoogd bodemgebruik en bodemtype en -eigenschappen

Dit is een toepassing die vooral in de plan- en gebiedsontwikkelingsfase inzetbaar is. Hierbij kunnen doelen en gebruiksfuncties optimaal op elkaar afgestemd worden. Het is vooral goed inzetbaar voor de gebruiksfuncties natuur, landbouw, groen met natuurwaarden en ander groen.

- Type verontreiniging

Het is een maatregel die voor alle typen verontreinigingen bruikbaar is. Voorwaarde hierbij is dat vooraf met een terzakekundige goed wordt bepaald welke doelen bij een bepaald verontreinigingstype optimaal en haalbaar zijn.

- Omvang van verontreiniging

Dit is een maatregel die het meest effectief is voor grootschalige gebieden, omdat uitruil tussen doelen en gebruiksfuncties optimaal is wanneer op voldoende grote schaal wordt gekeken. Dit neemt niet weg dat ook op kleinere schaal mogelijkheden zijn: zo kan bijvoorbeeld gekozen worden om een verharde parkeerplaats en bijbehorende ontsluitingsweg in een recreatiegebied te plannen en aan te leggen op een verontreinigd deel van de locatie.

Neveneffecten en bijbehorende risico's

Voorwaarde voor deze methode van risicoreductie is dat er een integrale gebiedsaanpak moet zijn. Dit vraagt om goed en vroegtijdig overleg tussen alle betrokkenen. Het aanpassen en uitruilen van functies en doelen binnen een gebied kan de omgeving veranderen en de beleving van de omgeving voor gebruikers (tijdelijk) veranderen. Bepaalde uitwisselingen kunnen om de inzet van groot materieel vragen om een deelgebied geschikt te maken voor het beoogde gebruik. Hier dienen dan veiligheidsmaatregelen voor getroffen te worden.

Tijdschaal en schaal ruimtelijke impact maatregel

De impact op het ecosysteem kan tijdelijk groot zijn, zeker in geval grote ingrepen noodzakelijk zijn om de uitruil van doelen en/of gebruiksfuncties mogelijk te maken. Echter, wanneer voor een optimale uitruil en verdeling van gebruiksfuncties en/of doelen wordt gekozen is er winst voor het ecosysteem, de geleverde ecosystemediensten en gebruiker op de langere termijn. In de planningsfase dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van gevoelige soorten en situaties. Een gefaseerde aanpak van mogelijke werkzaamheden verdient de voorkeur. Op die manier krijgt het ecosysteem de kans om zich het snelst te herstellen.

Nazorg, monitoring en instandhouding

Door uitruil van functies en doelen wordt de verontreiniging niet weggenomen. Er dient daarom vooraf bepaald te worden of er daadwerkelijk sprake is van risicoreductie bij uitruil van doelen en/of functies. Nazorg dient zich te richten op het registreren van de aanwezige bodemverontreiniging(en) en het monitoren van het feitelijke gebruik van een locatie.

Duurzaamheid ingreep

Door uitruil van functies en doelen worden de risico's gereduceerd maar niet volledig weggenomen. Wanneer de functie of het doel aangepast wordt, zal bepaald moeten worden wat de toekomstige risico's zijn van de bodemverontreiniging.